

Савецкім жанчынам

Зварот Цэнтральнага Камітэта КПСС у сувязі з 50-годдзем Міжнароднага жаночага дня 8 Сакавіка

Дарагія таварышні жанчыны, палыміяны патрыёткі нашай вялікай Савецкай Радзімы!

Слаўныя працаўніцы — работніцы і калгасніцы, дзеячы навукі і тэхнікі, асветы і аховы здароўя, транспарту, гандлю і грамадскага харчавання, літаратуры і мастацтва! Нашы маці, сяброўкі і сёстры!

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза гората вітае і віншавае з 50-годдзем Міжнароднага жаночага дня 8 Сакавіка — важнай гістарычнай датай у жыцці чалавечтва.

Паўстагоддзя таму назад ў Кашэнгене, на 2-й Міжнароднай канферэнцыі жанчын-сацыялістаў, на прапанову Клары Цэткін было прынята рашэнне аб устанавленні Міжнароднага жаночага дня. З таго часу дзень 8 Сакавіка стаў днём салідарнасці працоўных жанчын усяго свету, іх адліства ў барацьбе за свабоду і раўнапраўе, за мір і дружбу паміж народамі, за лепшае жыццё.

Жанчыны нашай краіны на працягу ўсіх мінулых год ішлі ў першых радах барацьбы за народнае шчасце. Пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі і вялікага Леніна яны актыўна ўдзельнічалі ў рэвалюцыйнай барацьбе супраць царскага самадзяржаўя, памешчыкаў і буржуазіі, гераічна змагаліся за перамогу Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, адважна абаранялі маладую Савецкую ўладу ў суровыя гады грамадзянскай вайны і замежнай інтэрвенцыі. Разам са сваімі бацькамі, мужамі і братамі савецкія жанчыны аднаўлялі народную гаспадарку, асыміліравалі індустрыялізацыю краіны і калектывізацыю сельскай гаспадаркі. У дні найцяжэйшых выпрабаванняў Вялікай Айчыннай вайны, разам з усім народам, на франтах і ў тыле яны стойка і самааддана кваліфікавана перамаглі над фашызмам, адстаялі незалежнасць і свабоду народаў. Шмат працы і энергіі ўклаў нашы жанчыны ў справу ліквідацыі вынікаў вайны і ў ажыццяўленне пасляваенных пабудоваў. Цяпер савецкія жанчыны з вялікім энтузіязмам аддаюць свае сілы ажыццяўленню гістарычных рашэнняў XXI з'езду КПСС, сямігадовага плана, грандыёзнай праграмы камуністычнага будаўніцтва.

Камуністычная партыя і ўвесь савецкі народ ніколі не забудуць гэтых вялікіх заслуг савецкіх жанчын і ад усяго сэрца горача дзякуюць ім за доблесную працу і непахісную вернасць маці-Радзіме, за беззаветнае і палыміянае служэнне ленінскай справе — пабудове камуністычнага грамадства.

50-годдзе Міжнароднага жаночага дня 8 Сакавіка наша краіна сустракае ў абстаноўцы новых выдатных перамоў у развіцці прамысловасці і сельскай гаспадаркі, навукі і культуры, на ўздыме дабрабыту працоўных. Дасягненні савецкіх вучоных, інжынераў, тэхнікаў і рабочых, якія ажыццявілі першыя ў свеце запускі штучных спадарожнікаў Зямлі і Сонца, касмічных ракет і міжпланетных станцый, фатаграфаванне нябачка бокі Месяца, выкарыстанне захаванне ўсяго чалавечтва. У заваяванні ўсіх гэтых поспехаў унеслі дастойны ўклад і савецкія жанчыны.

Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, якая назаўсёды скончыла з прыгнёчэннем і эксплуатацыяй чалавечым чалавечам, упершыню ў гісторыі не на словах, а на справе забяспечыла свабоду і раўнапраўе жанчын, каронным чынам змяніла іх становішча ў грамадстве. Савецкая ўлада каменя на камені не пакінула ад старых царскіх і буржуазна-памешчыцкіх законаў, якія прыніжалі і зневажалі годнасць жанчын. Яны не толькі стварылі і зацвердзілі новыя законы, абвясцілі сапраўдную свабоду і роўнасць правы жанчын і мужчын, але і робіць усё неабходнае для ажыццяўлення гэтых законаў, для паліпашэння ўмоў працы і быцця жанчын-маці, для найвышэйшага ўздыму дабрабыту і культуры савецкіх жанчын, росквіту іх здольнасцей і талентаў.

Выдатным сведчаннем прызнання вялікай ролі савецкіх жанчын у камуністычным будаўніцтве і глыбокай павары да іх палітычных правоў з'яўляецца актыўнае ўдзел жанчын у кіраванні дзяржавай. У складзе Вярхоўнага Савета СССР 366 жанчын, або 27 працэнтаў усіх дэпутатаў. У Вярхоўнага Савета саюзных і аўтаномных рэспублік і ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных у 1959 годзе выбрана звыш 693 тысяч жанчын, што складае да агульнай колькасці дэпутатаў 38 працэнтаў. Мільёны жанчын актыўна ўдзельнічаюць у вытворчых, культурна-бытавых і іншых камуністычных і прафсаюзных органах, а таксама ў рабоце розных грамадскіх арганізацый.

З году ў год павялічваецца роля савецкіх жанчын у народнай гаспадарцы. Сярод работніц і служачых жанчын складаюць у нас 47 працэнтаў. Асабліва многа жанчын працуе ў галіне культуры і аховы здароўя працоўных. У народнай асветы жанчын складаюць 69 працэнтаў, а ў народнай ахове здароўя — 85 працэнтаў усіх працоўных.

Да рэвалюцыі 86,3 працэнта жанчын нашай краіны былі неписьменнымі, іх дасем была самая чорная і нізкапалачкавая праца. Ва ўмовах Савецкай ўлады ўпершыню ў свеце нашы жанчыны набылі неабмежаваны матэрыял для атрымання адукацыі, авалодання навукі і культуры, набываць любой прафесіі, атрымання гарантанаванай работы і роўнай аліты за роўную працу.

За апошнія дзевяццаць год колькасць жанчын, якія маюць вышэйшую адукацыю, павялічылася амаль у пяць разоў, а тых, якія маюць сярнюю і нізкую сярнюю адукацыю, — у 4,4 раза. У перапісах нас у СССР ёсць 233 тысячы жанчын-інжынераў, больш чым 1 мільён 280 тысяч настаўніц, каля 300 тысяч жанчын-учароў, звыш 110 тысяч жанчын — навуковых работніцаў. Яныма жанчын правіла высокія здольнасці на ніве літаратуры і мастацтва.

Рост вытворчай і палітычнай актыўнасці жанчын суправаджаецца шырокім вылучэннем найбольш падрыхтаваных з іх на кіруючую партыйную, савецкую, гаспадарчую і культурную работу. Ва ўсіх савецкіх рэспубліках, краях і абласцях ёсць многа жанчын, якія паспяхова працуюць скаротарамі партыйных камітэтаў, старшынямі выканкомаў Саветаў дэпутатаў працоўных, міністрамі, дырэктарамі прадпрыемстваў, старшынямі калгасаў, кіраўніцамі навуковых устаноў, галоўнымі ўрачамі бальніц, дырэктарамі школ, загадчыкамі розных культурна-асветных устаноў. Неабходна і надалей мець вылучаць жанчын на кіруючую работу, аказваючы ім усёмерную падтрымку і дапамогу ў іх штодзённым дзейнасці.

Натхненна праца савецкіх жанчын адбыла ім заслужаны гонар і павару. Усеагульнае прызнанне атрымалі перадавыя работніцы вытворчасці, якія праславілі Радзіму выдатнымі працоўнымі дасягненнямі, пазвалі блізкаму аднаданс ідэям камунізма — вышнелюдскага прадзвіжчана Валіціна Гаганова, старшыня калгаса імя Камінтэрна Тамбоўскай вобласці Аўгіня Андрэева, узбечка калгасніца-механізатар Турсунай Ахунбаева, сталінградская дзярка Вера Рыбачова, омежкая свінарка Таццяна Першышкіна, харкаўская птушніца Вера Сідора. Усеагульнаму славу заваявалі калгасніцы Разані і многія іншыя выдатныя працаўніцы нашай краіны.

За выдатныя заслугі перад Радзімай і народам толькі ў 1955—1959 гадах 69 959 жанчын ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі СССР. За гэты ж час званне Героя Сацыялістычнай Працы атрымалі 314 жанчын. У шэрагу першых 24 жанчын ўзнагароджаны другім залатым медалем «Серп і молат».

На небылаву вышнім узнята ў нашай краіне жанчыны-маці. Яе штодзённая, скромная і нястомная праца па выхаванні падрастаючых пакаленняў узвылічана і прысвоена да вышэйшых прадзвіжчых гераізмаў і мужнасці. Звыш 62 тысяч жанчын удасноены звання «Маці-героіня», каля 6,5 мільёна ўзнагароджаны ордэнамі «Мацярынская слава» і медалямі «Медаль мацярынства».

Партыя і ўрад працягваюць пастаянна клопат аб маці і дзіцяці,

імкнучы ўсёмерна аблягчыць працу жанчын, стварыць для ўсіх сем'яў найлепшыя бытавыя ўмовы. Паспяхова вырашаецца пастаўлена партыяй і ўрадам задача ліквідацыі недахват жылля і тым самым вырашыць жылёвую праблему. Толькі за адзін мінулы год работніцы і служачыя атрымалі больш як 2 мільёны 200 тысяч добраўпарадкаваных кватэр. Каля 850 тысяч новых жылых дамоў было пабудавана ў вёсцы. Будаўніцтва жылля будзе і надалей праводзіцца ўзроўненымі тэмпамі.

Няспынна растуць у СССР асіганаванні на сацыяльна-культурныя патрэбы — асвету, ахову здароўя, сацыяльнае забеспячэнне, страхаванне і выплату данамоў мнагачасным і адзіночным маці. З году ў год распыраецца сетка школ, бальніц, радыальных дамоў, піянерскіх лагераў, дзіцячых садоў і ясляў, дзіцячых пляцовак. Толькі на ўтрыманне дашкольных дзіцячых устаноў у гэтай сямігадовай выдзелена звыш 103 мільярд рублёў.

Камуністычная партыя і Савецкі ўрад за апошні час прынялі новыя рашэнні па далейшаму паліпашэнню работы дзіцячых устаноў, грамадскага харчавання, бытавога і медыцынскага абслугоўвання працоўных. Паспяхова выкананне сямігадовага плана зробіць жыццё савецкіх людзей яшчэ больш забеспячэнным, культурным і радасным.

Наш савецкі народ добра лачаў сямігадоўкі. Перавыкананы заданні 1959 года — першага года сямігадоўкі — па вытворчасці прамысловай і сельскагаспадарчай прадукцыі. Звыш гадовага плана выпушчана сродкаў вытворчасці і прадметаў ужытку амаль на 50 мільярд рублёў. Азін толькі гэты звышпланавы прырост пераўравае ўсю прамысловую прадукцыю рэвалюцыйнага Радзі.

У 1960 годзе — другім годзе сямігадоўкі — наша краіна будзе развівацца яшчэ больш імкліва. За адзін толькі гэты год павінны будуць уступіць у строй сотні новых заводаў, фабрык, электрастанцый, шахт і рудніц. Абудзецца новы значны прырост вытворчасці прамысловай, сельскагаспадарчай прадукцыі і тавараў народнага спажывання. Работы даць паўсюдна скарачэння да 7 і 6 гадзін. На пачыну перадавых работніц і калгаснікаў шырока сацыялістычнае спарніцтва за павелічэнне выпуску, павышэнне якасці, зніжэнне сабекошту прадукцыі, за тэхнічны прагрэс і ўсёмернае выкарыстанне скрытых рэзерваў вытворчасці.

Справа гонару савецкіх жанчын быць у першых радах усенароднага спарніцтва за датармінавае выкананне і перавыкананне заданняў другога года сямігадоўкі, паказваць высокі ўзровень камуністычных адносін да працы і да выхавання дзяцей. Савецкія жанчыны, які ў гэты савецкі народ павінны настойліва і нястомна вучыцца працаваць і жыць па-камуністычнаму.

Для таго, каб паспяхова ажыццявіць намераную XXI з'ездам КПСС вялікую праграму разгорнутага камуністычнага будаўніцтва, нашаму народу патрэбны трывалы мір. У захаванні міру зацікаўлены таксама ўсе іншыя сацыялістычныя краіны, усе простыя людзі на зямлі, усё чалавечтва. Ваіна патрэбна толькі тым, хто нажываецца на гоцы ўзбраенняў, хто дзеля памнажэння сваіх барышоў гатоў увергнуць усё свет у жудасную катастрофу.

Барацьба за мір — гэта барацьба за жыццё і шчасце нашага пакалення і пакаленняў, якія ідуць нам на змену. У наш час, калі сацыялізм стаў сусветнай сістэмай, калі стварыліся сілы змянілі ў карысць сацыялізму, існуе рэальная магчымасць назаўсёды выкрасіць ваіну з жыцця чалавечтва грамадства.

Савецкі ўрад, кіруючы ленінскімі прынцыпамі мірнага суіснавання дзяржаў з рознымі сацыяльнымі сістэмамі, настойліва і паслядоўна змагаецца за трывалы мір, за супрацоўніцтва і ўзаемааруменне паміж народамі, за мірнае вырашэнне спрэчных міжнародных праблем. Замест гораў ўзбраенняў ён прапануе разабрацца, мірнае эканамічнае і культурнае супрацоўніцтва. Міралюбівую палітыку Савецкага Саюза падтрымліваюць усё, каму дарага ўласнае жыццё і жыццё любімых і блізкіх, каму дорагі матэрыяльны і духоўны каштоўнасці, створаныя генам чалавека.

Гістарычны візіт кіраўніка Савецкага ўрада М. С. Хрушчоў у ШВА восенню 1959 года, унесены ім у Арганізацыі Аб'яднаных Нацый ад імя Савецкага ўрада прапановы аб усёагульным і поўным разабранні сацыялістычнай палітыцы ў міжнародных адносінах. Наўхілена працягваюць курс на далейшае змякчэнне міжнароднага абстаноўкі, сесія Вярхоўнага Савета СССР у студзені гэтага года прыняла Закон аб новым значным скарачэнні нашых узброеных сіл у аднабаковым парадку. Гэты закон атнадуша адборан усіх савецкіх народам і высока ацанен народамі ўсіх краінаў, якіх атнаўляе гуманізму і міралюбнасці.

Савецкія людзі спадзяюцца, што гэтае смелае і высакордае рашэнне з'явіцца пабуджальным прыкладам для ўсіх дзяржаў і ў першую чаргу для вялікіх заходніх дзяржаў. Цяпер справа за імі.

Пазеда М. С. Хрушчоў у краіны Азіі ішчы і яшчэ раз паказала, як высока ацэньваюць міралюбівую палітыку Савецкага Саюза ўсе народы, якія змагаюцца супраць імперыялізма і каланіялізма.

Усе народы камаюць ад маючай адбыцца сутрэчкі кіраўнікоў урадаў вялікіх дзяржаў станаючых вынікаў, якія ўсёлібі б людзей нашай планеты ўзвенеўнасць у трывалым міры, каб людзі ўсіх краін і кантынентаў маглі сказаць: «Ваіне прышоў канец на вечныя часы».

Горача падтрымліваюць міралюбівую знешнюю палітыку сваёй роднай Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада, аддаючы ўсе сілы мірнай стваральнай працы, савецкія жанчыны ўносяць неацэнны ўклад у справу далейшага ўмацавання міру і дружбы паміж народамі, устанавлення паміж імі давер'я, супрацоўніцтва і дружбы.

Выхаванне ў духу пралетарскага інтэрнацыяналізма, савецкія жанчыны працягваюць глыбока пачуці сапраўды братэрскі салідарнасці з усімі народамі, якія змагаюцца за сваю свабоду і незалежнасць, з усімі працоўнымі, што выступаюць супраць капіталістычнай эксплуатацыі, у абарону сваіх жыццёвых інтарэсаў, з усімі жанчынамі капіталістычных, каланіяльных і залежных краін, якія патрабуюць роўнага становішча ў грамадстве. Савецкія жанчыны ралуюцца кожнаму новаму поспеху, дасягнутому народам свету ў барацьбе супраць эксплуатацыі, прыгнёчэння і каланіяльнага рабства.

З кожным годам распыраецца дружалюбная сувязь савецкіх жанчын з жанчынамі зарубіжных краін. Неабходна і ў далейшым умацоўваць гэтыя сувязі, умацоўваць вузы дружбы і братэрства паміж народамі, усёмерна садзейнічаць развіццю дружалюбнага супрацоўніцтва паміж народамі, усталяванню вечнага міру на зямлі.

Дарагія таварышні жанчыны, маці, сяброўкі і сёстры! Будзьце заўсёды вернай светлым ідэалам камунізма, ідэалам свабоды і незалежнасці, міру і дружбы паміж народамі. Умацоўвайце непарушную салідарнасць з жанчынамі ўсіх краін.

Няхай святочны агонь мацярынскай любі паўстане ва ўсім свеце супраць ваіны, натхніць сэрцы ўсіх людзей на барацьбу за мір і дружбу, за светлую будучыню і шчасце нашых дзяцей, за перамогу розуму і справядлівасці!

Гонар і слава савецкім жанчынам — нястомным працаўніцам, актыўным будаўніцам камуністычнага грамадства, палыміяным барацьбітам за мір!

Няхай жыве Міжнародны жаночы дзень — 8 Сакавіка!

Няхай жывуць працоўныя жанчыны ўсяго свету!

Няхай жыве наша магутная Савецкая Радзіма, апора міру, домакратыі і сацыялізма!

Няхай жыве Камуністычная партыя Савецкага Саюза — вялікая натхняючая і кіруючая сіла савецкага народа ў барацьбе за пабудову камунізма!

ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАІШЕСЯ!

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР

№ 20 (1449)

Серада, 9 сакавіка 1960 года

Цана 40 кап.

ДА 90-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ УЛ. І. ЛЕНІНА

НАТХНЯЮЧЫ ВОБРАЗ

На рэспубліканскай мастацкай выстаўцы ў 1927 г. сярод лепшых твораў беларускіх мастакоў экананаўскае партрэт Уладзіміра Ільіча Леніна, напісаны В. Волкавым. Гледачы высока ацанілі гэты твор. З той пары прайшло багата часу. Наша вывучэнне мастацтва вырасла. Створаны многія значныя творы жывапісу, скульптуры і графікі. На вялікі жаль, партрэт Ул. І. Леніна, выкананы В. Волкавым, загінут у гады Вялікай Айчыннай вайны. Засталіся толькі фотаздымкі і адзіная каларная рэпрадукцыя, якая ў некаторай ступені дае ўяўленне пра твор.

Што ж рабіла вялікае ўражанне на гледача ў гэтай рабоце мастака? Звернемся да партрэта. Перад намі крамлёўскі кабінет правадыра. Уладзімір Ільіч увесё аддаўся роздуму. Калі мы ўгледжваемся ў анімалі і дарагія рысы твару Ільіча — праінікнёны і глыбокі пагляд яго вачэй, высокі лоб, крыху нахмураныя бровы, — наша ўяўленне ўжо дамаляўнае постаць мысліцеля, волата чалавечай думкі. Мастак падоўжыў палатно ў вышыню, нібы жадаючы падкрэсліць высокі палёт думак Леніна, згусціў суровыя фарбы навокал і асвятліў твар, наблізіўшы яго да гледача, канцэнтруючы ўсю ўвагу на самым галоўным.

Так быў пакладзены ўдалы пачатак ленінаў у беларускім жывапісу. Спатрэбіўся не адзін год развіцця і станаўлення нашага мастацтва, пакуль жывапісы і графікі з усёй адкасінасцю і натхненнем звярнуліся да новых палатнаў, прысвечаных Ул. І. Леніну, яго гераічнай барацьбе за вызваленне працоўных ад капіталістычнага прыгнёту.

Асабліва інтэнсіўная праца над вобразам Ільіча прыпадае на пасляваенныя гады.

У 1950 г. мастак Л. Ран вывучыў матэрыялы ў Доме-музеі Ул. І. Леніна ў горадзе Ульянаўску і напісаў карціну «Сям'я Ульянавых», імкнучыся ўзваскрэсіць старонкі жыцця юнага Леніна. Без асаблівых прэтэнзій на знешнюю жывапіснасць аўтар карціны паставіў сабе мэтай паказаць сям'ю, якая дала чалавечтву геніяльнага правадыра. Мастак нібы імкнучы адказаць на пытанне — у чым вялікая выхавальная роля сям'і ў фармаванні лепшых рыс чалавечка-барыбці.

У далейшым нашы мастакі звяртаюцца да падаў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і той ролі, якая належала ў ёй Уладзіміру Ільічу Леніну.

Я. Зайцаў у жывапіснай кампазіцыі «Выступленне Ул. І. Леніна на Фінляндскім ваказле» акцэнтуюе ўвагу на моманце прамоў правадыра з браніка. У праменнях пракрацкай карціны, якія празаюць цемру памятнай петраградскай ночы, відны контуры паўстаўшага горада. Суровыя твары матросаў, салдат і рабочых, якія слухаюць Ул. І. Леніна. Цёмнасінія фарбы неба, чорнашэрыя слугі фігуры, густашэрая сталь браніка, кантрасты святла і ценю нараджаюць вострую нальдохадзячую бурю. У праменнях пражэктараў узвышаецца постаць Ільіча з заклікаючым жэстам рукі.

З улікам публічнага вопыту папярэдняй звярнуўся да складанай тэмы А. Шыбнёў. Ён напісаў карціну «Сутрача Ул. І. Леніна і І. В. Сталіна на Тамерфорскай канферэнцыі», адлюстравашу адзін з момантаў таго перадыжу жыцця партыі, калі Уладзіміру Ільічу даводзілася ў прышчэпнай барацьбе з ідэйнымі ворагамі гартвацца партыю, рыхтаваць яе да ўзброенага выступлення супраць самадзяржаўя. Складанасць пастаўленай задачы і выкліканні ён цяжкасці творава вырашэння абмяжоўвалі магчымасці мастака ў стварэнні змагчальных партрэтных характараў.

Ул. І. Ленін і А. В. Луначарскі некіруюцца да месца закладкі помніка «Вызваленая праца» 1 Мая 1920 г. Фотаздымак БЕЛТА. (Архіў ІМЛ).

стык персанажаў кампазіцыі. Аднак з цэльнай напісанай мадэлі Ленін і яго верны саратнік і друг Надзежда Канстанцінаўна Круцкая — асноўныя вобразы гістарычнай кампазіцыі.

Нагледжаны на некаторыя недахопы карціны Шыбнёва, яна з'явілася для мастака выпрабавальным крокам у далейшай працы над гісторыка-рэвалюцыйнай тэмай. Услед за ёй была напісана кампазіцыя «Есць такая партыя!», больш значная па мастацкіх вартасцях, чым першая. Удалая партрэтны работчы, салдат, якія запусцілі залу палатна, а таксама трапа на ахарактарызаваць твары меншавікоў, поўныя эласці і нікчымнасці. Цэнтрыялы вобразу ў кампазіцыі — Уладзімір Ільіч.

Карціна выразняе па зместу, хоць і не паабуджана жывапіснымі недахопамі. Мастак імкнўся да вычарпальнага дакладнасці перадачы гістарычных падзей. Ён дасканала вывучыў матэрыял. Ва ўсім палатне адчуваецца гарачае імкненне мастака выявіць нахал сваёй сэрца.

Гэтай карцінай А. Шыбнёў не вычарпаў сваіх думак аб правадыру. У 1957 г. ён напісаў новую кампазіцыю — «У красавіку 1917 года». Яму ўдалося дасягнуць пэўных поспехаў у вырашэнні вялікай тэмы. Прыезд Ул. І. Леніна ў красавіку 1917 г. у Расію для непарэднага кіраўніцтва рэвалюцыяй ужо адлюстраваны ў савецкім мастацтве; ствараны ў небяспека паўтарэння знойдзеных рашэнняў. У той жа час вопыт папярэдняй даваў карысныя назавальны матэрыялы для аснадвання ўласнай задумкі. Прытрымліваючыся дакумэнтальнасці ў перадачы падзей, А. Шыбнёў паказвае на палатне масу народа рэвалюцыйнага Петраграда — рабочых, салдат, матросаў. З вялікай любобу стварае ён вобраз Ільіча і змяшчае яго фігуру ў глыбіні палатна, запоўненай народам, які вітае правадыра. У гэтым творы праўда жыцця пераконвае і хваляе, хоць карціне ў цэлым не стае паўнагучнага жывапісу.

Мастак разумець складанасць задачы стварэння вобраза Леніна. Але кожны з іх імкнучы ўнесці сваю долю ў агульную справу. Так, мастак В. Ціпка, наведваючы Горкі, напісаў карціну «Ул. І. Ленін і І. В. Сталін у Горках». Яго захавана залатая вясень, адеі, па якіх ступала нага Ільіча, лаўкі, альтанкі, дзе адпачываў правадыр, велічны палат. Уражанні мастака адлюстраваны ў партрэтнай жывапіснай кампазіцыі.

Павучальная работа мастака К. Касмачова над вобразам Леніна. Першыя пачатковыя жывапісна адносіцца да 1947 г.

«Разліў. Зайшло сонца і раскідала свае барышны фарбы па паўночным небе. Крутом пішыла. Усё жыццё навокал адпачывае. Толькі Уладзімір Ільіч не спіць, ён аддаўся думкам».

Колькі вядома ўжо твораў па тэме «Ленін у Разліве». Аднак К. Касмачова па-свойму хваляе гэты першы жывапісны вобраз дамага чалавек. К. Касмачоў выкарыстаў многа дакумэнтаў, кніг і ўсякага іншага матэрыялу для другога варыянтна кампазіцыі, якая на гэты раз атрымала назву «Напярэдадні».

Канчатковаму слову мастака папярэдняй адгуляны варыянтна кампазіцыі. Азін з іх экспанавана ў раздзеле графікі на Усеагульнай мастацкай выстаўцы 1957 г. і атрымаў высокую ацэнку крытыкі. Урашце быў напісаны і жывапісны твор. Яго поспех на рэспубліканскай выстаўцы 1959 г. зусім справядліва з'явіўся ўзнагародай мастаку за шчырае жаданне паўней і глыбей раскрыць вобраз Ільіча, выказаць хваляванні душы, запал сэрца савецкага жывапісца.

Робіць уражанне нечаканасць вырашэння вялікай тэмы. На светлым далягдзале адкрытага возера, апавіта дэткай дымкай фінскай раніцы, на лодцы ўзвышаецца слугатам Ленін. Ён заклочаны ў чаканні хутчэйшага звароту ў паўстаўны Петраград. У карціне няма нічога лішняга, што перашкаджала б асноўнаму настрою, яе эмацыянальнаму гучанню.

Вядома, і гэтая праца не вычопнае тэму. Беларускі мастак з выключным натхненнем працягвае працу над вобразам Ільіча.

П. ГЕРАСИМОВІЧ.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза

Пра вялікага правадыра

У бібліятэках Гомельскай вобласці расце попит на новую кнігу пра вялікага правадыра працоўных Ул. І. Леніна.

Наша бібліятэка ў гэтым годзе набыла 90 экзэмпляраў кнігі пра Ільіча. У фондзе бібліятэкі — звыш дзесяці тысяч экзэмпляраў твораў Ул. І. Леніна.

На кніжных выстаўках у чытальні залы і на аб'явішчыце прадстаўлены пачы выдатны поўны збор твораў Ул. І. Леніна, літаратура аб яго жыцці і дзейнасці. З цікавасцю знаёміцца чытачы са зборнікам «Рабочыя і сяляне Расіі аб Леніне» (М., 1958). Тут сабраны ўспаміны 130 работных, сялян, салдат, матросаў і чырвоначарнамоўцаў, якія сустракаліся з Ул. І. Леніным у перыяд з красавіка 1917 г. па лістапад 1

Калі ты ў страі

Каму, як не нам, сельскім настаўнікам, несі ў народ святыя культуры. Гэта наш пачэсны абавязак.

Жыццё паказала, што калгаснікі паважаюць таго настаўніка, які заўсёды разам з імі ў адным страі змагаецца за выкананне сямгодкі, які чытае даклады і лекцыі, дамагае ў клубе стаўіць спектаклі. А хто пасля ўрокаў высяджаеца дома, хто, апроч школьных падручнікаў, нічога не чытае, не пашырае свае веды—той не карыстаецца аўтарытэтам не толькі сярод насельніцтва, але і на ўроках у такога настаўніка сума.

Артукл Алены Жукавен «Тваё месца ў жыцці» («Літаратура і мастацтва» 23 студзеня г. г.) усхваляваў мяне. Не хачуца верыць, што ёсць яшчэ ў нас настаўнікі, якія толькі ведаюць сцэжу ад дому ў школу, якія ўхіляюцца ад удзелу ў грамадскім жыцці.

Чытаючы артыкул, здзіўляешся, як магло здарыцца, што настаўнікі Уланаўскай школы жылі ў нейкім замкнёным коле, не бачылі і не ведалі, што робіцца вакол іх. Як жа можна такому настаўніку даць аб'ектывна ацаніць сваё жыццё? Напаўна, у тым, што настаўнікі Уланаўскай школы адасобілі ад жыцця, вынава та не толькі дзяржаўныя школы, але і маладзечанскія раённыя арганізацыі, якія не цікавіцца, як сельская інтэлігенцыя ўдзельнічае ў грамадскім жыцці.

А ў нашым Крупіскім раёне сельская інтэлігенцыя не дурнаеца жыць. Гэта магчыма таму, што ў нас апраўдана работа настаўніка калектыву не толькі па тых паказчыках, які школа выконвае паставіўшы аб усенавучы і якая паспяхоўнасць

вучыць, але і па паставіўшы на вёсцы культуры-масвай работ.

У нас рэгулярна праводзяцца настаўніцкія асабеды, якія актыўна ўключаюць у вучэбна-выхавальную работу ў школе, і мастацкую самадзейнасць. За два гады настаўніцкія калектывы школ раёна паказалі сотні канцэртаў. Удзелам сельскай інтэлігенцыі ў грамадскім жыцці цікавіцца райком партыі. Перад кожным настаўнікам паставлена задача, каб ён быў агітатарам і прапагандыстам, кіраваў гурткамі мастацкай самадзейнасці і калі магчыма, сам удзельнічаў у канцэртах.

Ужо ў сабятні годзе настаўніцкі калектыв нашай школы выступіў сем разоў у канцэртах перад калгаснікамі. Апрача гэтага, наладжаны былі два канцэрты ў раённым Доме культуры. Прыёмам адзначыць, што таяп «Лявоніха» і яшчэ некалькі нумароў ў выкананні нашага калектыву вылучыліся ад заагальна абласнога агляду мастацкай самадзейнасці настаўнікаў.

Але гэтага нам было дастаткова не так лёгка, Галы з тры назаві і ў нашым асяродкі былі людзі, якія лічылі, нібыта настаўніку не трэба выступаць на сцэне. Але падобныя выказванні калектыву рэзка асудзіў. А потым на прафсаюзным сходзе мы паставілі, каб кожны настаўнік удзельнічаў ў самадзейнасці. На самай справе, не можам спаваць або танцаваць, ці па-мастацку дэкламаваць вершы або іграць у пэсе, тады калектыву або дэкарацыі рыхтуў самадзейным артэстам. І гэта ж велікі важка.

Цяпер мы рыхтуем новую праграму для прапагандаў вёскі: пэсу К. Губаровіча «На крутым павароце», пэсу «Толькі з табою», «Ой, хале-

ла ж мяне маці», «Лясная пэсія», «Зорка Венера», «Калі б хлопцы ўсёй зямлі», танцы «Брыжачок», «Галак», музычныя нумары і інш. Дзялі з гэтай праграмай мы выступілі ў калгасе «40 год Ластрычніка», «Перамога», імя XX з'езду КПСС і ў Худавецкай сярэдняй школе.

Магчыма, настаўнікі Уланаўскай сямгодкі падумаць, што ў нашым калектыве або ўсе па ўроку малады, або ў нас выключныя таленты. Не. Нашы настаўнікі такія ж, як і ў іншых школах. Многія з іх раней ніколі не выступалі на сцэне. Пры гэтым, большасць маіх сяброў—дзедзі сталага ўрасту і амаль усе сямейныя. Нашым старэйшым удзельнікам мастацкай самадзейнасці Я. Бядуленка, Г. Саронова калі 50 год. Але яны выступаюць і ў танцах, і саліруюць у хоры, і іграюць у пэсе.

Уся справа, відаць, у тым, каб у кожнага з нас не гублялася пачуццё адказнасці перад калгаснікамі, а якімі побач жывём, перад калектывам і самі мы працуем. Насці ў масы культуры і веды—наш свяшчэнны і найбольш абавязак.

І для вас, таварышы з Уланаўскай школы, асноўнае—жаданне зрабіць сваё жыццё больш паўнакроўным, каб прыносіць карысць людзям. А пры жаданні і таленты ў вас знойдуцца. Не трэба забываць, што аграма ўрокаў, вы павіны быць носбітамі культуры ў масы. Ад вас гэтага чакаюць калгаснікі. Гэта патраба і для вашага аўтарытэту, і для таго, каб вы лепш выхоўвалі падрастаючае пакаленне.

І. РАБКОУ,
завуч Абуцускай сярэдняй школы Крупскага раёна.

У Дзяржаўным рускім драматычным тэатры БССР імя М. Горькага адбылася прэм'ера спектакля «Чапаев пад адным дахам». Паставіўшы ажаніўшы рэжысёр Н. Лушчыў, мастак — Ц. Кініс. У спектаклі ўзятыя артысты Я. Палосін, Т. Трушыня, І. Супрунечка, Е. Весніна і інш.

На здымку: сцэна са спектакля «Чапаев пад адным дахам» — артыст Я. Палосін, Іна Мадэстаўна — артыстка Т. Трушыня.

Агітбрыгада праслаўленага калгаса

Члены сельгасарцелі «Рассвет» Кіраўскага раёна ўзялі на сябе абавязанне выканаць сямгодку па чатыры гады. Яны запланавалі атрымаць у 1962 г. з кожнага гектара па 20 цэнтнераў ажножа, па 220 цэнтнераў бульбы, па 750 цэнтнераў кукурузы на кожнай 100 гектараў зямлі, па 1 000 цэнтнераў малака і па 215 цэнтнераў мяса, дзевяці лахоты арцелі да 25 мільянаў рублёў у год.

У мабільнай калгаснікаў па выкананне гэтых абавязанстваў выдала роля агітбрыгады, якую ўзначальвае дырэктар Мышкавіцкай сярэдняй школы Міхаіл Ірчак. Члены агітбрыгады падрыхтавалі новыя матэрыялы нагляднай агітанды для афармлення калгасных вуліц, культпастаў, распрацавалі новыя мерапрыемствы па шырокай прапагандзе павышэння абавязанстваў сярод калгаснікаў.

Вопытны аграном Т. Гароль, настаўнік Т. Балаўскі і загадчык фермы Т. Шамячка і іншыя ўдзельнікі агітбрыгады правялі больш дзесяці вечараў з чытаннем лекцый і дакладаў па матэрыялах снежаньскага пленума ЦК КПСС з гутаркамі аб тым, якім будзе калгас «Рассвет» у 1962 г. — апошнім годзе калгаснай сямгодкі. Пасля лекцый і дакладаў наладжваліся канцэрты мастацкай самадзейнасці, выпускаліся «Бялыя лісткі» і сатырычныя маланкі.

Добрымі словамі ўспамінаюць жыхары вёсак Цейкавічы, Валасовічы, Папоўшчына, Мышкавічы і Букіна праведзеныя агітбрыгадай вечары, прысвечаныя вынікам паездкі М. С. Хрушчова ў ЗША, сувязі жыцця са школай, і на іншым тэмах.

Агітбрыгада прапагандае ўсё новае, перадавое, выкарыстоўваючы і такую форму масвай работы, як усныя часопісы. Спецыяльны выпуск такога часопіса быў прысвечаны вопыту работы разнаклічных калгаснікаў, металаў працы Манукоўскага і Чыжа. Асобны нумар вуснага часопіса расказаў аб савецкай пазіі пасляваенных гадоў. Пасля агляду пазіі гэтага перыяда ўдзельнікі самадзейнасці чыталі вершы Я. Коласа, А. Куляшова, С. Шчыпачова, К. Сімаанова.

Шкавымі былі выпускі часопісаў, прысвечаныя дасягненням савецкай навуцы і тэхніцы, развіццю савецкага кінамастацтва, на антырагіяніны тэмы.

М. БЯРЭЗІНСКІ.

ЮНАЦКАЕ СЭРЦА

«Такія сэрцы ў нас» — першая кніга К. Ціпркі. Адкрываецца яна энергічным вершам-апіграфам:

Такія, мусіць, косці ў нас —
Нам у пуху не спіцца,
Такія, мусіць, ногі ў нас —
Нізе нам не сядзіцца,
Такія, мусіць, рукі ў нас —
Ніак ім не стаіцца.

Ен сюды, у куток, палажыў,
Сам жа — зноў у дарозе!

Не зусім удаіся сабраць у другой нічы «мясцовыя» вершы. Кожнаму чалавеку, вядома, дарагі і бліскі «родны кут», свае мясціны.

Але вось бла, што «Вясна ў Дубровічы» нічым не адрыніваецца ад вясны, скажам, пад Мінскам. Бр-вастам і г. д.: спачатку знікае снег, затым паўляецца лісце на дрэвах і ажывае ўся зямля...

Безназоўны верш «Паўціны беленькая нітка...» не ўдаіся з боку формы. Думаецца, лепш было б дакучлівы рафрэн «вось» зрабіць загаловак верша.

Як і кожны паэт, К. Ціпрка аддае даніну каханню. У зборніку ёсць пэшы вершы «Першае каханне». Чытач, напэўна, упадаеба «Сусветку», па якую «мусіць», сто ацалі халечных накіраваных» заўсёды, а герой верша думае пра яе, марнее на ватах.

Не ўсе вершы з гэтай нізкі дна-хорч свежасцю першага кахання, пазыў пацучаў.

Прачытаеш верш «Першае каханне» і адразу ж скажаш: не, браце, не было яго ў сабе! Лірычны герой, як і кожны з нас, бегаў з кніжкамі ў школу, сніў аб далёкіх краінах, «гарышаў» без сядла на кані, «і так не агадаў, як аднойчы вясной» (толькі не зноў!) — І. К.), «У кофтане белай» («сруда дэвушка в кочке белой...» — І. К.) прышло ано ў яго сэрца. Герой па-сіа гэтага, аразумела, хадзіў, як і мы, бачачы ў кожнай рэчы аблічча каханай. Але ўсяму бывае канец.

Прайшлі тыя дні, вір пацучаў прыць;
Другі я цяпер, і здаецца парой,
Я быццам бы гэта было не ў жыцці,
А чужы ў пэсі коякой.

Правільна! Гэта было не ў жыцці, а чужы аўтар у пэсі, ды і не ў адной!

Агульнае гучанне і пафас усёй кнігі ніяк не могуць знізіць асобныя недарэкаваныя, слабыя вершы. Агульнасцю тэматыкі, вобразнасцю адлюстравання жыццёвых праў, добрай культурнай верша характарызуецца зборнік К. Ціпркі.

Які ў яго аднагодкаў, у аўтара шмат адум і планаў. І верніцца, што яны абавязкова будуць здзей-сненны.

Такія сэрцы ў маладых людзях, такое сэрца ў паэта!

І. КУРБЕКА.

Часопісы ў сакавіку

«ПОЛЬМЯ»

Нумар адкрываецца новымі вершамі П. Пестрака. Друкуюцца таксама вершы Я. Пушчы, Г. Новака, Е. Лосі і А. Лойкі і вершаваная аповесць А. Бажко «Караіа пакаіае кутар».

Драматычная аповесць Я. Скрыгана «Скажы адно слова» — тэор пра людзей і справы аднаго аса-і-да. Галоўны герой у аповесці — Дзюбхалтар Усевалд Собіч. Дзю-бхалтарчы яго энергіі і прынцыпова-сці ў рабоце, на заадае значна палепшылі справы, змянілі людзі, з якімі Собіч разам пра-цуе.

Друкуюцца аповяданне В. Быка-ва «След на зямлі», працяг рама-на А. Міронава «Мора ў агні».

У раздзеле «Крытыка» і «Са-матэаства» — артыкулы А. Са-балеўскага «Жыць твора — дра-ма», У. Юрвіча «Магунае сло-ва ты, роднае слова!» і Г. Барыше-ва «Да гісторыі тэатра ў Белару-сі».

Пад рубрыкай «Абіліяграфія» — рэцэнзія: А. Клышко на збор тэор-ы П. Панчанкі, Ю. Пшыркова на кнігу А. Лойкі «Адам Міцкевіч і беларуская літаратура», К. Ціпр-кі на кнігу М. Скірпікі «Мая ха-та не з краю». На апошніх старон-ках часопіса — «Дзядоўнік на Пар-несе».

ТВОРЧЫЯ ГУРТКІ

У Брэсцкім педагагічным інстыту-це шіава праходзяць заняткі гуртка беларускай літаратуры, якім кіруе выкладчык Л. Смальянава. Удзель-нікі гуртка абмяркоўваюць навінкі беларускай літаратуры, выказваюць аб іх свае меркаванні. У бліжэйшы час абдуцця абмеркаванне зборні-ка вершаў П. Панчанкі «Кніга ван-драваніў і любові» і аповесці А. Карпюка «Данута».

На пасяджэннях творчага гуртка, якім кіруе кандыдат філалагічных навук У. Калеснік, рэгулярна абмяр-коўваюцца творы маладых аўтараў — інстытуцкіх паэтаў І. Мельнічука, У. Хоміча, А. Гарыя, В. Жуковіча, Г. Кузьмішка, А. Краўчука, празаі-каў М. Купрэва, І. Каранюка.

Пад кіраўніцтвам кандыдата філа-лагічных навук А. Рубцова ў ін-стытуце працуе гурток кіно. Тав. Рубцоў чытае лекцыі па гісторыі савецкага і замежнага кіно. Члены гуртка аб-мяркоўваюць новыя савецкія і замеж-ныя кінафільмы, якія дэманструюцца на экранх горада.

АД ДУШЫ РАЮ ВАМ...

Перад мной артыкул Алены Жукавен «Тваё месца ў жыцці», які быў надрукаваны ў газеце «Літаратура і мастацтва» 23 студзеня г. г. Я рэцэнзую артыкул не раз. У мяне з'явіліся два пацучы. Па-першае, я адчуў павягу да аўтара, жаданне дапамаць яму. А па-другое, хочацца напракнуць т. Жука-вен за бяздзейнасць.

Чытаючы артыкул, бачыш, што чалавек не можа мірыцца з недахо-памі. Але мімаволі думаеш: ці спра-вавада т. Жукавен зацікавіць тава-рышаў па рабоце, заняцця пасля ўрокаў карыснай справай? Аб гэтым яна не гаворыць.

Мне хочацца параіць т. Жука-вен, каб яна з сабрамі па працы арганізавала мастацкую самадзей-насць. Варта толькі ўста пачаць. Што гэта так — мне хочацца па-казаць на прыкладзе сваёй школы.

Калі мяне пасылаў працаваць у Вяжыцкую сярэднюю школу, я спытаў пацікавіцца ў райАНА, які тагды калектыву. «Надружы, мяно таткараў», — адказаў мне. Пазней я пераканаўся, што ўвесь калектыв не заслугоўвае такой характарысты-кі. Праўда, сёй-той спрабаваў, як ка-жуць, каламуціць залічку, а уволу-ле калектыву настаўнікаў дружны, працаздольны. Гэтак жа, як і ва Уланаўшчыне, дзе жыве і працуе т. Жукавен, настаўнікі ў асноўным былі заняты школьнымі і хатнімі справамі і не дбалі аб арганізацыі ма-стацкай самадзейнасці ні ў школе, ні ў калгасным клубе. І вось, мінулаў змой райАНА прапанаваў арганіза-ваць астафэ культуры. Настаўнікі нашай школы паставіліся да прапа-нозы скептычна. «Нічога не вый-дзе», — у адні голас заявіў ісе. Прычыны на гэта знаходзілі мнства: то няўдэўнасць у сваіх сілах, то занятасць рознымі іншымі справамі.

Большасць настаўнікаў хутка пе-раканалася, што мастацкую сама-

дзейнасць можна арганізаваць. Па-чалі рыхтаваць першы канцэрт. Хто на каго раней сёса глядзюць — у нас рэпетыцыі забываюць на ўсе крыў-ды. Яе жа ты будзеш — крўдаваць, калі рэпетыцыі ідзе! Прыёмам было назіраць, як увачывалі знікала ад-чужанасць паміж настаўнікамі, па-чужы гартаваліся дружны калектыв. Не ведаю, ці пагодзіцца чытачы з маімі думкамі, што нідзе так карыс-на не адначыць, як на рэпетыцыі. Тут забываеш на ўсе непрыемнасці, з якімі сустракаўся чора, сёння. А колькі хвалдванняў, прыемных, уз-неслых, радасных, калі рыхтуешся выступаць на сцэне! Мы давалі кан-цэрты не толькі перад настаўнікамі сярэдняй школы, але і перад калгасні-камі, рабочымі саўгаса. Усходы нас сустракалі з радасцю, бо мы сваімі выступленнямі прыносілі карысць людзям. Калектыву школы быў зна-гароджаны Ганаровай граматай Ві-цебскага аблАНА.

І адной толькі настаўнік, былы ды-рэктар, адыйшоў ад нас. Давялося абмеркаваць яго паводзіны на пэса-веце і на прафсаюзным сходзе. «Такі настаўнік, які толькі ведае сцэжу з дому да школы, не патрабен у калектыве», — дакаралі яго. Прайшоў небагата часу, і ён цяпер стаў доб-рым агітатарам і актыўна ўдзельні-чае ў самадзейнасці.

Удзел у грамадскім жыцці многа-му нас навучыў. У калектыве, як кажуць, шліфуюцца чалавек. Цяпер пра нас не скажуць, што калектыву не дружны, многа плеткароў.

Нашы настаўнікі цяпер лепш спраўляюцца з задачай, якія паста-віліся перад школай. Памылі-лася якасць ўрокаў. Лепш наадажа-на выхавальнага работа.

Цяпер мы абнавілі свой репертуар, а таксама больш карысна і цікава праводзім адпачынак. Многія на-стаўнікі-мужчыны ў нас не ўмелі

танцаваць. Колькі смеху было на першых рэпетыцыях. Але смех і па-граўляе, і вучыць чалавек. Цяпер у нашым калектыве ўсе мужчыны танчуюць.

Мне хочацца сказаць вам, т. Жу-кавен: будзьце сямлішымі сярод таварышаў, варушыце іх, складайце цікавыя планы на будучае і дамага-йцеся іх выканання.

У хуткім часе ў наш калгас з кан-цэртаў прыедуць настаўнікі Стара-сельскай школы. А потым мы са сва-імі канцэртаў наведем Замастоцкую школу. Апрача таго, выступілі перад студэнтамі Віцебскага ветэрынарна-га інстытута, рабочымі саўгаса «Старасельскі», калгаснікамі сель-гасарцелі імя Кірава. У нас кожны настаўнік яшчэ агітатар, прапаган-дыст. Я, напрыклад, з'яўляюся пра-пагандастам. Прынацца, нават вольнага часу не халае, не тое што сумаваш. Вось і сёння я прыйшоў з заняткаў гуртка пазней, чым звычайна. Надаўна маім гурткаўцам прысвоена ганаровае званне брыгады камуністычнай працы. Працуюць на ферме ўзрона, матэрыяльна жыцьцё добра, у гуртку займаюцца, а вось адначываюць не па-камуністычнаму. Не будзеш жа ўвесь час кніжкі чы-таць ды ў шапкі гуляць. І сёння мы склаў праграму нашага будучага канцэрта, правялі першы рэпеты-цыю. Рэпетыцыі яшчэ атрымаўся не зусім удавай. Але ўсе ўпэўнены, што дамогучыся свайго: і ў нашых жылваваў будзе гурток мастац-кай самадзейнасці!

Ад душы раю вам, т. Жукавен: арганізуйце мастацкую самадзей-насць у калгасным клубе! Вас абав-язкова падтрымаюць таварышы па рабоце. Ваша радасць залежыць ад вас саміх.

Л. ВАУЧКОУ,
настаўнік Княжыцкай сярэдняй школы Віцебскага раёна.

Рукі скалупы, калі знаю я;
Кінеш зерне — колас зазівіць,
Словы знойдзеш — пэсія узлічыць.

У раздзеле мы сустракаемся з не-пасядлівым аграномам, з кляпаты-вым кавалём, у якога заадага да кан-ца зым «распачалася вясновае саўба».

Тонкія і трапіны назіранны паэта выдлілі ў запамінальна маляроў. Толькі дзе астрафія мае верш «Жэ-каватар», а вобраз — непаўторны.

І вось ён дол за чуб травяны
Рукою мержыца узняць;
Палескі ціхі край туманаў
Да сонна вырашчў падняць.

Арыгінальна і дасціпна сказана пра клён у вершані дзень:
І ўжо клён, не ведаючы высяця,
Проста валасы рве на сабе!
(«Халадам дхнула з-за вузла»).

Або: «Мне зіма садок наш у сётні белых венікаў» («Мяцліца»).

Прачула, з глыбокай павягай да памяці вялікага пэсіяра напісаны верш «У музеі Янкі Купалі». Герой верша, узяўшыся за клямку дзвя-рэй, адчуў, быццам заходзіць не ў музей, а ў кватэру паэта. Усё яму тут здаецца жывым. Увачыўшы ў кутку асабістыя рэчы Купалі, на-ведвальнік занепакоіўся. Але пасля роздуму

Заспакоіўся, знаю: ён жывіў!
Гэта рэчы ў знямозе

гэтак сцісла вызначае паэт галоўны рысы маладых савецкіх людзей.

Выразна адлюстраваны паэтам га-тыя іх рысы ў раздзеле «Казахстан-скі жывінь». Ён амаль поўндасю прысвечаны «намуленым» каспам, «непасядлівым» нагам і «настом-ным» рукам.

Як непасрэдна ўдзельнік асваен-ня паліны, аўтар праўдліва маюць карціны гэтага жыцця з яго радасця-мі і нягодамі. Герой-студэнт ведалі, што іх «не на пляж абіралі дома маткі», што «не будзе тут і блізка такога інтарна, як у Мінску», ад-нак яны, бацьберы і сямля, імкну-ліся ўсёй душой туды, куды іх клі-кала Радзіма і сумленне.

Нам сабраць па ўражкіх славёнь!
Дык дармо, што плечы ўжо балюць,
Тут у нас экзамены дзяржаўныя,
Іх нам трэба вытрымаць на плыць!

(«Экзамены»).

І слова сваё палінікі стрымалі. Яны працавалі дзень і ноч. «Сіпскавыя рыдлёўкі, варацалі бурты на дню, па дзень, хоць «вечер дэляны і праз ватаўкі... да самых костак даста-ваў».

Вось чаму палінікі, глядзячы на бохан свежага хлеба, які каштуе ўсяго «руб сорок сем калеек», успа-мянае «найдані непаспайным лес...»

Перад вачыма паўстаюць малюні прайздэнага:

І краўся зрадным сон пад вежкі,
Як мёрз я ў поўсціце завей...

А дзей ідзе рашучае заключэнне:
Мой хлеб каштуе не калеекні,
О, не! Ён значна даражэй!

Глухаватым і параўнанні з «Ба-застанскім жывінем» атрымаўся другі раздзел зборніка «Раха». І хоць у ім няма той страстанасці і таго пафасу, які добра адчуваюцца ў першым раздзеле, усё ж большасць вершаў вылучаецца прастаюй і све-жасцю. Па-ранейшаму чалавек-тво-рыца, які абуджае і ператварае пры-роду, стаіць у цэнтры ўвагі паэта.

Нават дзень, скажы, працыві,
Мне як Рукі скалупы, калі знаю я;
Кінеш зерне — колас зазівіць,
Словы знойдзеш — пэсія узлічыць.

Алей ідзе рашучае заключэнне:
Мой хлеб каштуе не калеекні,
О, не! Ён значна даражэй!

Глухаватым і параўнанні з «Ба-застанскім жывінем» атрымаўся другі раздзел зборніка «Раха».

Алей ідзе рашучае заключэнне:
Мой хлеб каштуе не калеекні,
О, не! Ён значна даражэй!

Глухаватым і параўнанні з «Ба-застанскім жывінем» атрымаўся другі раздзел зборніка «Раха».

Алей ідзе рашучае заключэнне:
Мой хлеб каштуе не калеекні,
О, не! Ён значна даражэй!

Глухаватым і параўнанні з «Ба-застанскім жывінем» атрымаўся другі раздзел зборніка «Раха».

Алей ідзе рашучае заключэнне:
Мой хлеб каштуе не калеекні,
О, не! Ён значна даражэй!

Глухаватым і параўнанні з «Ба-застанскім жывінем» атрымаўся другі раздзел зборніка «Раха».

У мінулыя надзёлы ў мінскім кніжным магазіне № 6 чытачы сустрэліся з пісьмемікам М. Танкам, А. Бялявічам і К. Кірэнкам. На сустрэчу прыйшлі і піяеры 9-й школы. Яны выступілі з чытаннем вершаў белару-скіх паэтаў. Паэты пазнаемлілі чытачоў са сваімі новымі творами.

На здымку: М. Танк да аўтаграфу чытачам.

Фота Ул. Крука.

ЛЕПШЫЯ ВЕРШЫ СЦЯПАНА ГАЎРУСЕВА

Уключаныя ім у збор-нік «На грэбнях хвалю», га-ворач пра тое, што паэту ёсць што сказаць пра жыццё і люд-зях. Голас у яго, як гэта бывае ў пераходным узросце, «ламаецца», адраецца, што і «пёрыя» псукае паэт, але ж вядома, што мастэраўнасць з'яўляецца да чалавек само са-бою, як нейкі дар, а дасягаецца га-дамі вялікай, самадзянай працы. Гаўрусеў яшчэ малады, у яго амаль усё наперадзе. Дай руку, чы-тач, нібы гаворыць ён сваім новым зборнікам, пойдзем з табой «да па-днёбнай той грады, адкуль б'юць чыстыя вытокі» паэзіі.

...І вось мы ў гарах. Высока на снежных пералат забраліся мы з сал-датамі — аднапалчанамі паэта. Ад-зінокім, закінутым адчувае сабе ча-ла-век сярод суровай мялікавіцы ска-лаў. І холадна чалавек на такой вышыні, велікі холадна! І як добра, што чалавек не адлі! Ярка гарыць хасцёр, і салдаты кладацца па лое, накрываюцца шыямі і саграваюць адні аднаго палом сваіх пел... Чы-тач, успрымаўшы гэты вобраз з верша «Холадна ў гарах», робіць ла-гічны вывад: калі побач сабраў — не самерзнеш!

Я наўмысна сцвяшчаю: асцяпа-ны, якія ўзнікаюць у чытача вер-шаў, куды больш складаныя. Тут можна гаварыць пра пеліны чала-вечай душы, адносіны людзей паміж сабою... Палы пярэа думак, па-чучыў, уаўдэнаў выклікае ў на-шай свядомасці ўдалы паэтычны во-браз.

У вершы, пра які ідзе гаворка, усёго тры страфы. Кожная з іх па-

чынаецца з трывожнага рафрана: «Холадна ў гарах». І спачатку са-праўды становіцца холадна чытачу. Але кожная наступная страфа нібы пераадоўвае гэты холад і, нарэшце, з'яўляецца заключным, натуральным і падобнай сітуацыі, вобраз — параў-нанне Млеуцкага шляху з шылам, уз-нятым салдацкімі ботамі.

А месяц з-за хмаркі выглядае ўноч як нейкі дар, а дасягаецца га-дамі вялікай, самадзянай працы. Гаўрусеў яшчэ малады, у яго амаль усё наперадзе. Дай руку, чы-тач, нібы гаворыць ён сваім новым зборнікам, пойдзем з табой «да па-днёбнай той грады, адкуль б'юць чыстыя вытокі» паэзіі.

...І вось мы ў гарах. Высока на снежных пералат забраліся мы з сал-датамі — аднапалчанамі паэта. Ад-зінокім, закінутым адчувае сабе ча-ла-век сярод суровай мялікавіцы ска-лаў. І холадна чалавек на такой вышыні, велікі холадна! І як добра, што чалавек не адлі! Ярка гарыць хасцёр, і салдаты кладацца па лое, накрываюцца шыямі і саграваюць адні аднаго палом сваіх пел... Чы-тач, успрымаўшы гэты вобраз з верша «Холадна ў гарах», робіць ла-гічны вывад: калі побач сабраў — не самерзнеш!

Я наўмысна сцвяшчаю: асцяпа-ны, якія ўзнікаюць у чытача вер-шаў, куды больш складаныя. Тут можна гаварыць пра пеліны чала-вечай душы, адносіны людзей паміж сабою... Палы пярэа думак, па-чучыў, уаўдэнаў выклікае ў на-шай свядомасці ўдалы паэтычны во-браз.

У вершы, пра які ідзе гаворка, усёго тры страфы. Кожная з іх па-

ПАДАРОЖЖА З ПАЭТАМ

На небе менш, чым самалётаў.
Салдат за неба веў тут бой...
І вось... асяпаножны туды
Штодня пльвучы цяпер аблокі,
Каб не зямля — блакіт густы
Вярог салдата соя глыбокі.

Гэта напісана не на задазвеную тэму, не па гатовай схеме, а з'я-вілася вынікам натхнення. Гаўрусеў спачувае гою снаў, якая страціла на вайне сваю сімваліку («Маці»), пе-раадоўвае разам з аднапалчанамі гарны пералат («Горны пералат»), «Холадна ў гарах», з хваленнем сончыца за лесам герояў Брэсцкай крэпасці (ісця Брэсцкай крэпас-ці). Усе добрыя чалавечыя пачу-цці ўласцівы яму, кожнаму добраму чалавеку гатовы ён дапамагчы сло-вам, сагрэтым ія сэрца.

Вось верш «Маці»:

Вось уцеха ў маці — тры сымны,
Ды не вярнуліся яны

Вытокі крыніцы светлай і жывой

Дэмакратычная і рэвалюцыйная накіраванасць, народнасць і мастацкая дасканаласць творчасці А. Міцкевіча абумовілі тое, што ён, не заставіўшы гучаць нацыянальным песнярам стаў выразнікам перададзенай ідэалогіі свайго часу. Таму і сёння да яго творчасці скіравана ўвага чытачоў і літаратуразнаўцаў многіх краін. Асабліва блізка А. Міцкевіча беларусаму народу, спадчына якога ён нарадзіўся і вырас. Закамерна таму, што спадчына А. Міцкевіча асімілювалі многія беларускія пісьменнікі і крытыкі — Я. Колас, П. Глеба, М. Танк, Я. Брыль, Д. Савановіч, Л. Сякіра і інш. Пра неаддзяльную цікавасць нашых літаратуразнаўцаў да творчасці вялікага паэта сведчыць і выхад даследавання А. Лойкі* — перады сёння манатрафічнага асялення сувязей А. Міцкевіча з беларускай літаратурай.

А. Лойка шырока асвятляе жыццёвы і творчы шлях А. Міцкевіча. Ідэяна-мастацкі аналіз яго баладаў і рамансаў, паэм «Дзяды» і «Пан Тадэўш» спалучаецца ў кнізе з асэнсаваннем метадаў і прыёмаў, што характэрныя для творчых лабараторыяў гэтага польскага літаратурыста. Сувязі А. Міцкевіча з беларускай літаратурай раскрытаваны ў рабоце на аснове паглыбленага аналізу творчасці паэта.

У рабоце А. Лойкі падкрэслена, што беларускі народ, яго мова, яго паэзія і культура ў значнай ступені паспрыялі абуджэнню таленту А. Міцкевіча.

У першым раздзеле кнігі — «Адам Міцкевіч і Беларусь» — даволі шырока і грунтоўна расказана аб дзіцячых і юнацкіх гадах паэта, аб тым, што пачаў успрымаць на радзіме для будучай свайго творчасці. Аўтар прыводзіць шматлікія выказванні паэта аб беларускім народзе, яго гісторыі, культуры, мове, казкавай, як паступова пачаў прыйсці да глыбокага разумення гісторыі паднявольнага простага люду сучаснай яго Беларусі, як па-спраўдзіму ацаніў усё багацце духоўнай культуры беларусаў.

«Саме важнае для нас, — падкрэслівае даследчык, — як Міцкевіч адлюстроўвае ў паэме «Пан Тадэўш» жыццё і пачаў беларускага працоўнага селяніна пачатку XIX ст. Вобразная тэма паэмы «Пан Тадэўш» — гэта метафары, параўнанні ўстаюць сёння перад намі як своеасабыдныя дэталі, што ствараюць каларытны вобраз прыгожнага беларускага селяніна, які ён сціпа на паншчыне пад бізном шчына, аканома, плацін непаспешна падакту лану і казне, ушчакае ў ласы ад рэкуртываў».

У гэтых словах, на наш погляд, з правільным разуменнем сутнасці і значнасці для нас творчасці А. Міцкевіча вызначаны асноўны напрамак, якога неабходна трымацца беларускім даследчыкам творчасці вялікага паэта. Думаем, аднак, што на паказе свайго краю ў творчасці польскага паэта аўтар спыніўся даволі бегла. 15—20 старонак, прысвечаных, напрыклад, разгляду ў дадзенай сувязі паэмы «Пан Тадэўш» — гэтага, вядома, недастаткова.

Складаная праблема перад даследчыкам творчасці Міцкевіча — вывадзіць адносіны паэта да беларус-

кага фальклору і прычынаў выкарыстання невычарпных багаццяў і народнай мудрасці. Гэтым прысвечаны другі раздзел кнігі.

Нельга не пагадацца з вывадамі даследчыка аб тым, што «без беларускай народнай песні, без народнай паэзіі беларусаў не было б многіх баладаў Адама Міцкевіча, а калі б яны і з'явіліся, то мелі б іншы характар... Не маглі б з'явіцца на свет «Дзяды» і «Пан Тадэўш»».

Вядома, што А. Міцкевіч прыйшоў у літаратуру ў той час, калі ўзрастаў ролі народных мас на арэне гістарычнага жыцця. Гэта не магло не выклікаць у яго цікавасці і да паэзіі народа. А. Лойка склала прайсць аборам паэтам лепшага ў народнай творчасці вырашае даволі поўна і правільна, асабліва ўлада — на паказе творчай гісторыі баладаў і рамансаў А. Міцкевіча, а таксама ў сувязі з разглядам творчасці паэта перыядаў 1824—1829 г.г.

Як і ўсякая другая, наша літаратура ў многім грунтавалася і вырасталася на аснове вуснай творчасці народа. Аналіз творчых XIX ст. спадчына В. Дуіна-Марцінкевіча, Ф. Багушэвіча, Я. Лучыны, Цёткі, Зм. Бядулі красамоўна сведчаць, што пісьменнікі, калі яны хацелі адлюстраваць сваю душу, пісалі для народа, па-народнаму і аб народзе, заўсёды ў сваёй творчай практыцы абарніліся на мастацкі вопыт народа. Гаворачы гэта, мы маем на ўвазе выкарыстанне не паасобных элементаў фальклору, а мастацкага свецкага народнага, выражанага ў ім.

Такім чынам, кожны сапраўдны мастацкі твор уірае ў сябе вялікае мноства таго мастацкага матэрыялу, які можна знайсці ў фальклору.

Вельмі слушна заўважыў К. Крапіва, што ў пісьменніка ніякай свайго мовы няма і што мастак слова карыстаецца моваю народа. Літэратура, якая карыстаецца ёй, Таленавіта, творча асэнсавуе ўсё не кожны, бо для гэтага трэба добра ведаць і адчуваць мастацкія формулы народнай паэзіі, яе выключнае срэды, яе паэтыку. Такі прычыны творчага наследавання, развіцця і скарыстання багаццяў фальклору ляжыць у аснова практыцы пісьменніка.

Як гэта відаць з аналізу баладаў, рамансаў і паэмы «Дзяды» А. Лойка зыходзіць менавіта з такога разумення сувязей фальклору і літаратуры. Аналіз рамантычнай сутнасці, ідэяльнай накіраванасці, творчай гісторыі паэмы «Дзяды», яе II і IV частак, аўтару, напрыклад, сапраўды ўдалося паказаць артыянае прамісленне ў артыянальных творы Адама Міцкевіча традыцыйна фальклору як мастацкі выразанага свецкага народна.

А. Лойка правільна крытыкуе шматлікія работы аб фальклорных вытоках творчасці А. Міцкевіча (у першую чаргу, польскіх літаратуразнаўцаў XIX — першых дзесяцігоддзяў XX ст.) за павярхоўнасць, механічны падыход да асялення фальклорнай асновы спадчыны А. Міцкевіча. Але, трэба прызнаць, што і сам аўтар не заўсёды ілюструе канкрэтным матэрыялам ім жа свёрджаным тварчым выказванні аб сувязі фальклора і літаратуры. Даследчык старанна адшукаў у фальклорных

зборніках легенды, паданні, казкі, матывы і паэтычныя вобразы і паказаў, што яны выкарыстаны А. Міцкевічам у сваіх творах, паказаў, што фальклорныя вобразы і матывы ў паэтычна часта гучаць па-новому, набываюць у творах паэта завостранае сацыяльнае гучанне. Але, супастаўляючы фальклорны матэрыял і вобразную фактуру паэзіі А. Міцкевіча, даследчык у шэрагу выпадкаў не пайшоў далей простага іх супастаўлення, хаця і дэклараваў сам, што такі спосаб вывучэння народнай асновы літаратурынага твора для яго непрыёмальны.

Цікавы ў рабоце аналіз фальклорнай асновы «Пан Тадэўш». Ён звязаны з назіраннямі аўтара над рэалізмам паэмы, з разглядам майстэрства паэта. Гэты аналіз паэмы мог бы стаць, аднак, яшчэ больш поўным, калі б аўтар падрабязней спыніўся на прыёмах апісання ў паэме, народнай сімволіцы і параўнаннях, фразеалагізмах і прыказках.

Важна адзначыць, што А. Лойка не імкнецца наводзіць на вялікага паэта хрэстаматыяна глянцы. Ён гаворыць не толькі аб мошнях, але і аб слабых баках у творчасці А. Міцкевіча, аб супярэчнасці яго свецкага погляду на прыёмах апісання ў паэме, народнай сімволіцы і параўнаннях, фразеалагізмах і прыказках.

У нашым народзе многа талентаў. Іх трэба своечасова прыкмычаць і даваць ім «залеўную вуліцу». Напрыклад, у 1951 г. на рэспубліканскім аглядзе выступіў музычны ансамбль з Логойскага раёна (скрыпка, гармонік і двое цымбал). Нам вельмі спадабалася ігра 13-гадовага хлопчыка, Ён шпарка, не глядзячы на струны, «выскакаў» іскрыстую полку. Спадабалася яго рытмічнасць, адчуванне ансамбля, свабода і лёгкасць ігры. Праз некаторы час хлопчыка паслалі на вучобу. І вось вынік. Праз шэсць год беларускі юнак становіцца лаўрэатам VI Сусветнага фестывалю моладзі, атрымаўшы залаты медаль. У гісторыі беларускага музычнага мастацтва гэта — першая перамога на сусветным творчым спаборніцтве, калі адзін саліст заваяваў самую высокую ўзнагароду. Імя гэтага музыканта-цымбаліста Венямін Буркоўскі. Яму зараз 23 гады. Ён — студэнт Беларускай кансерваторыі.

Або возьмем другі прыклад. Некалькі год назад намі быў прыкмычаны ў Мар'яне 19-гадова юнак, які сам склаў песні, прада, эстраднага плана, не ведаючы музычнай граматы, сам выконваў іх пад гітару. Звяртаў на сябе ўвагу іх музычнае суправаджэнне, сваё гармонія, свежасць, незвычайнасць. На запытанне: «Чаму не наступаеце ў музычнае вучылішча?» паследаваў адказ: «Не прымаюць».

Мы парамаўлявалі юнаку паступіць у кансерваторыю. Ён спачатку палічыў гэта за насмешку, але заяву напісаў. Прабіўшы некаторыя фармальна-бюракратычныя «рагаткі»,

Услед за Міцкевічам, прысвячаючы свае творы паказу тагачаснай Беларусі, Я. Чачот, В. Дуіна-Марцінкевіч пачынаюць пісаць на беларускай мове і тым самым кладуць пачатак новай літаратуры беларусаў. Менавіта так раўмае А. Лойка значэнне Міцкевіча ў становленні нашай літаратуры. З ім нельга не пагадацца ў гэтым.

Даследчык здолеў прасачыць, якія з элементаў творчасці А. Міцкевіча знайшлі працяг і далейшае развіццё ў беларускай літаратуры XIX і XX ст.

Пераканаўчы, на нашу думку, з'яўляюцца тэзісы старонкі кнігі, дзе гаворыць даследчык аб дабрачынным удзеле паэзіі А. Міцкевіча «на такіх выдатных сучасных пісьменнікаў, як М. Танк, Я. Брыль і інш.»

Справа ў тым, што вельмі часта пасобныя крытыкі схільны адчуваць у творах аднаго пісьменніка ідэй і спосабы іх раскрыцця, мастацкія прыёмы і срэды другога, «вядучага» пісьменніка. І тады атрымаецца, што без поўных твораў аднаго аўтара нібыта не было б поўных твораў другога аўтара. Уплыў, безумоўна, бывае, але больш за ўсё існуюць традыцыі, якія абумоўляюць, перш-на-перш, самоў рэалізацыю, баікасны асаблівасцей паэтычных дараванняў і аднымі творчымі задачамі.

У апошнім раздзеле работы дасягае таксама поўны агляд перакладаў А. Міцкевіча на беларускую мову.

У асобным падраздзеле сабраны ў рабоце выказванні беларускіх пісьменнікаў аб А. Міцкевічы, паказваюцца вобраз польскага паэта, якім ён паўстае з іх твораў. Увесь гэты матэрыял сапраўды красамоўна сведчыць аб любові і павазе нашага народа да вялікага польскага паэта.

У сваёй кнізе А. Лойка імкнецца як мага шыроў ахапіць узасмаадносіны А. Міцкевіча з Беларуссю, яе прыродай, народам, літаратурай, фальклорам, этнаграфіяй, побытам і інш. У гэтай сувязі, на наш погляд, назва, абраная аўтарам, не зусім вычарпальна выражае змест кнігі. Нам здаецца, ёй больш адпавядае б назва «Міцкевіч і Беларусь» або «Міцкевіч і беларуская культура».

Дарчы, у карысць апошняй назвы гаворыць і той факт, што сувязь паэта з фальклорам, аналіз яго ідэяў, на сутнасці, па ўсіх трох раздзелах кнігі, — гэта больш сувязь з культурай народа, чым з яго літаратурай.

Кніга А. Лойкі «Адам Міцкевіч і беларуская літаратура» багатая фактычным матэрыялам, напісаная з любоўю да творчасці вялікага паэта, асвятляе яе з перадавых пазіцый нашага сучасніка. Яна — цікавы ўклад у справу вывучэння слаўдзінных вялікага польскага паэта ў справу асялення фальклорна-літаратурных сувязей суседніх беларускай і польскага народаў.

Уладзімір БОГАН.

БОЛЬШ УВАГИ МУЗЫЧНЫМ КАЛЕКТЫВАМ

Наш народ калісьці спяваў: Без музыкі, без дулі Хлопчы ножкі не тузі. А як дудку паучоў... Самі ножкі танцоўшчы...

Апошні раз дудку на рэспубліканскім аглядзе народных талентаў мы чулі ў 1951 г. Цяпер яна заняла стада месца ў музеі, як помнік старадаўняй музычнай культуры беларусаў. У наш час атрымалі развіццё такія музычныя народныя інструменты, як цымбалы, баян, домра, баладайка, ліра. Іны маюць больш тэхнічна-мастацкія выказнаўчыя магчымасці. Пра гэта сведчыць шматлікая практыка спецыяльнага і самадзейнага народна-інструментальнага мастацтва.

На рэспубліканскім аглядзе калгасна-саўгаснай самадзейнасці шырока былі прадстаўлены музычныя калектывы — розныя аркестры, ансамблі, салісты. Праўда, мастацкі ўзровень іх выступленняў быў яшчэ не вельмі высокі. У вядучых хараграфічных жанрах мы бачылі і чулі на аглядзе ўдалы ўзор добрага густу, стройнага гучання і яркага малюнку танца. Інструментальны жанр развіваецца больш павольна. Бо перш чым арганізаваць аркестр, трэба навучыць людзей чытаць ноты і іграць на музычных інструментах, а гэта прыходзіць толькі з гадамі.

У нашым народзе многа талентаў. Іх трэба своечасова прыкмычаць і даваць ім «залеўную вуліцу». Напрыклад, у 1951 г. на рэспубліканскім аглядзе выступіў музычны ансамбль з Логойскага раёна (скрыпка, гармонік і двое цымбал). Нам вельмі спадабалася ігра 13-гадовага хлопчыка, Ён шпарка, не глядзячы на струны, «выскакаў» іскрыстую полку. Спадабалася яго рытмічнасць, адчуванне ансамбля, свабода і лёгкасць ігры. Праз некаторы час хлопчыка паслалі на вучобу. І вось вынік. Праз шэсць год беларускі юнак становіцца лаўрэатам VI Сусветнага фестывалю моладзі, атрымаўшы залаты медаль. У гісторыі беларускага музычнага мастацтва гэта — першая перамога на сусветным творчым спаборніцтве, калі адзін саліст заваяваў самую высокую ўзнагароду. Імя гэтага музыканта-цымбаліста Венямін Буркоўскі. Яму зараз 23 гады. Ён — студэнт Беларускай кансерваторыі.

Або возьмем другі прыклад. Некалькі год назад намі быў прыкмычаны ў Мар'яне 19-гадова юнак, які сам склаў песні, прада, эстраднага плана, не ведаючы музычнай граматы, сам выконваў іх пад гітару. Звяртаў на сябе ўвагу іх музычнае суправаджэнне, сваё гармонія, свежасць, незвычайнасць. На запытанне: «Чаму не наступаеце ў музычнае вучылішча?» паследаваў адказ: «Не прымаюць».

Мы парамаўлявалі юнаку паступіць у кансерваторыю. Ён спачатку палічыў гэта за насмешку, але заяву напісаў. Прабіўшы некаторыя фармальна-бюракратычныя «рагаткі»,

Услед за Міцкевічам, прысвячаючы свае творы паказу тагачаснай Беларусі, Я. Чачот, В. Дуіна-Марцінкевіч пачынаюць пісаць на беларускай мове і тым самым кладуць пачатак новай літаратуры беларусаў. Менавіта так раўмае А. Лойка значэнне Міцкевіча ў становленні нашай літаратуры. З ім нельга не пагадацца ў гэтым.

Даследчык здолеў прасачыць, якія з элементаў творчасці А. Міцкевіча знайшлі працяг і далейшае развіццё ў беларускай літаратуры XIX і XX ст.

Пераканаўчы, на нашу думку, з'яўляюцца тэзісы старонкі кнігі, дзе гаворыць даследчык аб дабрачынным удзеле паэзіі А. Міцкевіча «на такіх выдатных сучасных пісьменнікаў, як М. Танк, Я. Брыль і інш.»

Справа ў тым, што вельмі часта пасобныя крытыкі схільны адчуваць у творах аднаго пісьменніка ідэй і спосабы іх раскрыцця, мастацкія прыёмы і срэды другога, «вядучага» пісьменніка. І тады атрымаецца, што без поўных твораў аднаго аўтара нібыта не было б поўных твораў другога аўтара. Уплыў, безумоўна, бывае, але больш за ўсё існуюць традыцыі, якія абумоўляюць, перш-на-перш, самоў рэалізацыю, баікасны асаблівасцей паэтычных дараванняў і аднымі творчымі задачамі.

У апошнім раздзеле работы дасягае таксама поўны агляд перакладаў А. Міцкевіча на беларускую мову.

У асобным падраздзеле сабраны ў рабоце выказванні беларускіх пісьменнікаў аб А. Міцкевічы, паказваюцца вобраз польскага паэта, якім ён паўстае з іх твораў. Увесь гэты матэрыял сапраўды красамоўна сведчыць аб любові і павазе нашага народа да вялікага польскага паэта.

У сваёй кнізе А. Лойка імкнецца як мага шыроў ахапіць узасмаадносіны А. Міцкевіча з Беларуссю, яе прыродай, народам, літаратурай, фальклорам, этнаграфіяй, побытам і інш. У гэтай сувязі, на наш погляд, назва, абраная аўтарам, не зусім вычарпальна выражае змест кнігі. Нам здаецца, ёй больш адпавядае б назва «Міцкевіч і Беларусь» або «Міцкевіч і беларуская культура».

Дарчы, у карысць апошняй назвы гаворыць і той факт, што сувязь паэта з фальклорам, аналіз яго ідэяў, на сутнасці, па ўсіх трох раздзелах кнігі, — гэта больш сувязь з культурай народа, чым з яго літаратурай.

Кніга А. Лойкі «Адам Міцкевіч і беларуская літаратура» багатая фактычным матэрыялам, напісаная з любоўю да творчасці вялікага паэта, асвятляе яе з перадавых пазіцый нашага сучасніка. Яна — цікавы ўклад у справу вывучэння слаўдзінных вялікага польскага паэта ў справу асялення фальклорна-літаратурных сувязей суседніх беларускай і польскага народаў.

Уладзімір БОГАН.

пачынаючы музыкант быў залічаны ў кансерваторыю. А праз шэсць год ён закончыў яе з бляскам. Гаворка ідзе пра Яўгена Глебава. На аглядзе твораў маляды кампазітары ў Маскве Глебаў з'явіўся на сябе ўвагу многіх выдатных музычных дзеячоў. Дзімітр Шостакавіч меў з ім сардэчнае гутарку.

Мы прынялі гэтыя два цікавыя прыклады таму, што на аглядзе вельмі часта выяўляюцца народныя таленты, але, на жаль, належных захадаў да іх далейшага развіцця не прымаецца.

Гаворачы пра тое, што было паказана на сёлетнім аглядзе з інструментальна-мастацкага твора з вядомай пахвалою адзначыць выступленні цымбалных аркестраў з Лёненскага раёна Віцебскай вобласці (кіраўнік Я. Нікіцін) і з Асіповіцкага раёна Магілёўскай вобласці (кіраўнік Г. Мароў). Гэта — тыповыя беларускія аркестры, падзеленыя на галасы. Іны карыстаюцца новымі ўдасканаленымі цымбаламі вытворчасці барысэўскай фабрыкі «Беларусь» і іграюць спецыяльна напісанымі і апрацаванымі народнымі песнямі, фантазіямі. Далейшая сістэматычная работа гэтых цікавых калектываў прывядзе іх да выканання больш складаных класічных рапертур. Але ў гэтых цымбалістаў ёсць і вялікая перамога — яны жывуць у розных калгасах, і часта збіраюцца ўсім разам ім язярчона. Выхад аднаго атрымаўшы ўжо некаторы вопыт калектываў ігры, трэба вядома кожнай групы аркестра з аднаго калгаса гураваць моладзь, паступова вырастаць у самастойныя калектывы. Гэтым жа кіраўнікам варта сістэматычна выязджаць на месцы на тыдзень-дзень і дапамагаць амаатарам. Падрыхтаваўшы аднаго і тым жа твора, з цягам часу можна зрабіць і добрыя зводны аркестр палка раёна.

Трэба пачаць з ініцыятыў у стварэнні цымбалных аркестраў у Смаленскім раёне (кіраўнік А. Дзюра) і ў Пастаўскім раёне (кіраўнік В. Кравенка). Гэта — маляды музычныя калектывы, якія вылучаюцца своеасаблівым каларытным гучаннем.

Прысьмяне ўражанне пакінуў змешаны аркестр Круіцкага раёна Мінскай вобласці (кіраўнік А. Серг). Хоццаць толькі параіць яму ад змяшанага складу перайсці да тыповага беларускага або рускага народнага аркестра. Практыка паказала, што цымбалы або домры з балажымакі кожны самастойна могуць з поспехам вырашаць творчыя задачы.

З рускіх народных аркестраў падобасца аркестр калгаса «Парніжскага Камуна» Пружанскага раёна Брэскай вобласці (кіраўнік І. Бакуменка), які добра выконваў танец Чайкоўскага з балету «Лебядзінае возера». Сельскім музыкантам трэба толькі лепш настроіць свае інструменты. Ады цымбалы, якія там былі, — не чутны і непатрабны. Цымбалы можна было б скарыстаць, але ўжо ў гэты сёлетні інструментальны тандэ ў якасці вядома лагічна.

Адуваецца, што ёсць добрыя магчымасці ў рускага народнага аркестра калгаса імя Жданава Калінінскага раёна Гомельскай вобласці (кіраўнік М. Маскаленка). Але ў аркестры накіраванні пачаць. Садзяць яны ў тры рады, у той час, як кожны аркестр трэба гураваць па галасам, тады і лягчэй іграць, і лепей гучыць аркестр. Гэтым цікаваму калектыву вельмі дэка перайсці да тыповага рускага народнага аркестра, даваць нестачыўка галасы і смела, вывучаючы ноты, пашыраць рапертуру.

Маладзёжны балажымакі аркестр калгаса імя Куйбышава Барысэўскага раёна (кіраўнік А. Мышак і Б. Крапіва) ідзе па правільнаму шляху, вядучы праграмай і суправаджае салістаў хорам.

У нас створаны гурткі — драматычны, танцавальны, мастацкага чытанья.

Як толькі стала вядома аб правядзенні ў рэспубліцы агляда сельскай мастацкай самадзейнасці, нашы калектывы пачалі да яго рыхтавацца. На нашым мастацкім савеце вырашылі, што выступіць з беларускім рапертурам. Хор падрыхтаваў песні «Беларускі радзіма», «Любы зоры залішчаныя», «Завіла каліна». Розныя народныя песні, творы Р. Пукста, У. Алоўнікава і іншых нашых кампазітараў разучылі салісты.

Неўзабаве быў створаны вядомаму хор. Падаралі рапертуру, у асноўным беларускія народныя творы, творы У. Алоўнікава, Д. Лукаса, Р. Пукста. І вось з'явіліся афішы — У клубе першы канцэрт мастацкай самадзейнасці калгаса «Палац працы». Першае выступленне прайшло не зусім гладка, але паступова справы наладзіліся. Цяпер наш хор шматгалосны, і ў ім — каля 50 чалавек.

Пагартылі мы з тымі, хто меў асабісты струны інструменты — і ў нас з'явіўся аркестр народных інструментаў. Увайшлі ў яго У. Каваленка, Н. Вацкіна, настаянік В. Трушава і Я. Атрашчэвіч, сакратар сельсавета У. Барышэў і інш. У рапертуры аркестра — беларускія песні і танцы — «Лявоніха», «Чабарок», «Месці», «Завіла каліна». Разучаны творы беларускіх кампазітараў. Цяпер аркестр выступае з «Шабанішкі».

Усе залежыць ад нас саміх, — заявіў тады загадчык клуба Мікалай Сідаранка. Неўзабаве быў створаны вядомаму хор. Падаралі рапертуру, у асноўным беларускія народныя творы, творы У. Алоўнікава, Д. Лукаса, Р. Пукста. І вось з'явіліся афішы — У клубе першы канцэрт мастацкай самадзейнасці калгаса «Палац працы». Першае выступленне прайшло не зусім гладка, але паступова справы наладзіліся. Цяпер наш хор шматгалосны, і ў ім — каля 50 чалавек.

Пагартылі мы з тымі, хто меў асабісты струны інструменты — і ў нас з'явіўся аркестр народных інструментаў. Увайшлі ў яго У. Каваленка, Н. Вацкіна, настаянік В. Трушава і Я. Атрашчэвіч, сакратар сельсавета У. Барышэў і інш. У рапертуры аркестра — беларускія песні і танцы — «Лявоніха», «Чабарок», «Месці», «Завіла каліна». Разучаны творы беларускіх кампазітараў. Цяпер аркестр выступае з «Шабанішкі».

Не ўсе залізіліся ў нас, адчуваюцца адсутнасць кіраўнікоў. Зварнуліся да спецыялістаў. Якраз у гэты час у нашым раёне знаходзіўся гадоўны рэжысёр Тэатра імя Яўска Коласа Я. Шчарбоў. Ён ахвотна дапамог нам. З хорам правёў шмат заняткаў дырэктар Чашніцкай музычнай школы т. Калініна.

На знятках драмгуртка нехта сказаў:

— У нашым калгасе ёсць яшчэ самагоншчыкі. Давайце паставім п'есу пра іх.

Пранавола зацікавіла драмгурткаўцаў. На жаль, не было адпаведнай аднаагоўкі беларускага драматурга, і мы пераклаў з рускай на родную мову п'есу «Шабанішкі».

Пачынаючы музыкант быў залічаны ў кансерваторыю. А праз шэсць год ён закончыў яе з бляскам. Гаворка ідзе пра Яўгена Глебава. На аглядзе твораў маляды кампазітары ў Маскве Глебаў з'явіўся на сябе ўвагу многіх выдатных музычных дзеячоў. Дзімітр Шостакавіч меў з ім сардэчнае гутарку.

Мы прынялі гэтыя два цікавыя прыклады таму, што на аглядзе вельмі часта выяўляюцца народныя таленты, але, на жаль, належных захадаў да іх далейшага развіцця не прымаецца.

Гаворачы пра тое, што было паказана на сёлетнім аглядзе з інструментальна-мастацкага твора з вядомай пахвалою адзначыць выступленні цымбалных аркестраў з Лёненскага раёна Віцебскай вобласці (кіраўнік Я. Нікіцін) і з Асіповіцкага раёна Магілёўскай вобласці (кіраўнік Г. Мароў). Гэта — тыповыя беларускія аркестры, падзеленыя на галасы. Іны карыстаюцца новымі ўдасканаленымі цымбаламі вытворчасці барысэўскай фабрыкі «Беларусь» і іграюць спецыяльна напісанымі і апрацаванымі народнымі песнямі, фантазіямі. Далейшая сістэматычная работа гэтых цікавых калектываў прывядзе іх да выканання больш складаных класічных рапертур. Але ў гэтых цымбалістаў ёсць і вялікая перамога — яны жывуць у розных калгасах, і часта збіраюцца ўсім разам ім язярчона. Выхад аднаго атрымаўшы ўжо некаторы вопыт калектываў ігры, трэба вядома кожнай групы аркестра з аднаго калгаса гураваць моладзь, паступова вырастаць у самастойныя калектывы. Гэтым жа кіраўнікам варта сістэматычна выязджаць на месцы на тыдзень-дзень і дапамагаць амаатар

«БЕЛАРУСЬ»

Значнай падзеі ў жыцці рэспублікі—XXIV з'езду Кампартыі Беларусі—прывесены артыкул дэлегата з'езду К. Красоўскага, якім адкрываецца нумар.

ІМЯ СЛАўНАЕ, ЛЕГЕНДАРНАЕ

Колькі ўнікае ў цябе светлых паміжцаў, гонару, калі падумаеш, што ты сын або дачка народа, які вырастае і выхаванне такіх мужных людзей, як наш Леў Міхайлавіч Даватар!

Даследаванні пра творчасць Т. Р. Шаўчэнка

Штогод Акадэмія навук УССР арганізоўвае навуковыя канферэнцыі, прысвечаныя жыццю і творчасці Тараса Шаўчэнка. Імя якога ва ўсім свеце стала сімвалам самаданага служэння Радзіме, стойкасці ў барацьбе за свабоду і дружбу народаў.

Даследаванні пра творчасць Т. Р. Шаўчэнка

Штогод Акадэмія навук УССР арганізоўвае навуковыя канферэнцыі, прысвечаныя жыццю і творчасці Тараса Шаўчэнка. Імя якога ва ўсім свеце стала сімвалам самаданага служэння Радзіме, стойкасці ў барацьбе за свабоду і дружбу народаў.

Днямі ў Мінску выступіў Дзяржаўны акадэмічны хор Латвійскай ССР пад кіраўніцтвам Яна Думіня. На здымку: Акадэмічны хор Латвійскай ССР. Фота А. Рубінштэйна.

Першы канцэрт у новым клубе

Хлебаробы другой паловаў годаў у клубе «Камсамоль» Жыткавіцкага раёна атрымалі добры падарунак — клуб. На ўрачыстае адкрыццё яго сабраліся калгаснікі.

На здымку: Леў Міхайлавіч Даватар у 1941 г. з дачкай Рыхай, сынам Аляксандрам і жонкай Аленай Ляўрэнтаўнай.

Кніга аб мастацтве

Кніга П. Лютаровіча, як паведамае ў прадмове аўтар, мае матай «даць масаваму чытачу агульнае ўяўленне аб дасягненнях беларускага мастацтва за гады Савецкай улады, аб плённай працы найбольш відных яго прадстаўнікоў».

Назваваць спектакль Тэатра імя Янін Кушалы, П. Лютаровіч піша, што ў спектаклі Тэатра імя Янін Кушалы ўваблена адна з важнейшых асаблівасцей савецкага сцэнічнага мастацтва — яго сапраўднае народнасць, умненне жыцця думамі і імкненнямі сучаснікаў, здольнасць адлюстроўваць у творчасці характэрныя зручкі ў жыцці і грамадскай свядомасці, што ў мастацтве акцэнтаў і рэжысураў тэатра моцнага традыцыйнага рэалізму, быццё глыбокае разуменне новага, сацыялістычнага жыцця народа і самабытнага нацыянальнага формам.

Кніга П. Лютаровіча адрэагавана ўспрыманням і разнастайнасцю мастацтва ў наш час. Яна дае чытацкім уяўленне аб дасягненнях беларускага мастацтва за гады Савецкай улады, аб плённай працы найбольш відных яго прадстаўнікоў.

НОВАЯ ПРАГРАМА

Бравуры марш сціх, саступіўшы месца іншай мелодыі. Праменні прахажытару выхалілі з цемры чалавечыя катрабасы. Аркестр пад кіраўніцтвам Б. Райскага змоў, і мы пачулі, як заіграў чалавек на манежы.

На здымку: кітайскі атрачхён пад кіраўніцтвам Ван Зе-вей.

Пражэктару двое — паветраны гімнасты Благадарскі. Пасля першых жа трукаў публіка прыхільна адзівае IX майстэрства. Выступленне выдатнае на дакладным разліку і выдатным адчуванням становіцца цэлым прасторы. Артыст на вялікай вышыні расказвае партыёршу над манежам.

ДЗЕННІК МАСТАЦТВА

Гледачы, што сустракаліся з такімі прызначэннямі мастацтва і дражэжнікаў, які Бурмылава, Назарова, Эдэр, упершыню прымалі ў сваім горадзе маладога артыста Барысва і яго Ільвоў-волатаў. Прыкметна, што ён мінчанам спадабаўся.

Гледачы, што сустракаліся з такімі прызначэннямі мастацтва і дражэжнікаў, які Бурмылава, Назарова, Эдэр, упершыню прымалі ў сваім горадзе маладога артыста Барысва і яго Ільвоў-волатаў. Прыкметна, што ён мінчанам спадабаўся.

Гледачы, што сустракаліся з такімі прызначэннямі мастацтва і дражэжнікаў, які Бурмылава, Назарова, Эдэр, упершыню прымалі ў сваім горадзе маладога артыста Барысва і яго Ільвоў-волатаў. Прыкметна, што ён мінчанам спадабаўся.

Артэсты Даўгаўпілса ў Полацку

У Полацку пачаўся артыстычны дзяржаўна-Даўгаўпілскага музычна-драматычнага тэатра. Яны паказалі спектакль «І адзіны ў полі воіны».

Артэсты Даўгаўпілса ў Полацку

У Полацку пачаўся артыстычны дзяржаўна-Даўгаўпілскага музычна-драматычнага тэатра. Яны паказалі спектакль «І адзіны ў полі воіны».

Артэсты Даўгаўпілса ў Полацку

У Полацку пачаўся артыстычны дзяржаўна-Даўгаўпілскага музычна-драматычнага тэатра. Яны паказалі спектакль «І адзіны ў полі воіны».

Артэсты Даўгаўпілса ў Полацку

У Полацку пачаўся артыстычны дзяржаўна-Даўгаўпілскага музычна-драматычнага тэатра. Яны паказалі спектакль «І адзіны ў полі воіны».

ПОДЗВІГ КАЛГАСНІКА

Раптоўна сярэд блага для ўспеху пажар. Загарэлася жыльвагадоўная ферма калгаса. Поляны ў адзін імгненне ахапіла пабудова, чорныя клубы едкага дыму зацягнулі ўсю трымажэную рыканне перапаляных кароў як нажом паласнула сэрца жыльвадоўца Алама Андрэевіча Доскі. Гэта ён сваімі рукамі ўзняў на ногі гаспадарку роднага калгаса.

Раптоўна сярэд блага для ўспеху пажар. Загарэлася жыльвагадоўная ферма калгаса. Поляны ў адзін імгненне ахапіла пабудова, чорныя клубы едкага дыму зацягнулі ўсю трымажэную рыканне перапаляных кароў як нажом паласнула сэрца жыльвадоўца Алама Андрэевіча Доскі. Гэта ён сваімі рукамі ўзняў на ногі гаспадарку роднага калгаса.

Раптоўна сярэд блага для ўспеху пажар. Загарэлася жыльвагадоўная ферма калгаса. Поляны ў адзін імгненне ахапіла пабудова, чорныя клубы едкага дыму зацягнулі ўсю трымажэную рыканне перапаляных кароў як нажом паласнула сэрца жыльвадоўца Алама Андрэевіча Доскі. Гэта ён сваімі рукамі ўзняў на ногі гаспадарку роднага калгаса.

А. А. Доска.

ЧАРГОВЫ КІНАЧАСОПІС

На экраны кіназатраў рэспублікі вышаў чарговы нумар кіначасопіса «Савецкая Беларусь» № 7. Часопіс адкрываецца рэпартажам з Віцебскага заводу электравыяраўнай апаратуры, на якім працуюць амаль адны жанчыны. Гэта адно з перадавых прадпрыемстваў тэатра.

На экраны кіназатраў рэспублікі вышаў чарговы нумар кіначасопіса «Савецкая Беларусь» № 7. Часопіс адкрываецца рэпартажам з Віцебскага заводу электравыяраўнай апаратуры, на якім працуюць амаль адны жанчыны. Гэта адно з перадавых прадпрыемстваў тэатра.

На экраны кіназатраў рэспублікі вышаў чарговы нумар кіначасопіса «Савецкая Беларусь» № 7. Часопіс адкрываецца рэпартажам з Віцебскага заводу электравыяраўнай апаратуры, на якім працуюць амаль адны жанчыны. Гэта адно з перадавых прадпрыемстваў тэатра.